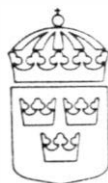

Motion till riksdagen

1988/89:Jo972

av Karl Erik Olsson m.fl. (c)
Havsmiljön

Mot.
1988/89
Jo972

Sammanfattning

På det internationella området föreslås skärpta regler för bl.a. klorerade kolväten, dioxiner och organiska klorföreningar. Sverige måste få till stånd förbättrad klassificering, klart angivna avvecklingsplaner för miljöfarliga ämnen och en tidigareläggning av förbudet mot havsförbränning.

Regeringen måste verka för att Storbritannien stänger uppvarbetningsanläggningen i Sellafield och den planerade i Dounreay.

PCB föreslås förbjudas senast från 1992.

Centerpartiet anser att en satsning på biobränslen måste till, för att minska kväveläckaget från jordbruksmark. Översvämningarna från reningsverken måste upphöra.

Förutom de 30 milj kr som centerpartiet föreslagit till ökade forskningsresurser ska forskning och övervakning förstärkas genom

- utbyggnad av Programmet för miljö kvalitet. PMK,
- inrättande av ett Östersjölaboratorium
- ett bibehållande av marinekologiska institutionen i Lund.

Bakgrund

Östersjön och Nordsjön är två viktiga ekosystem av stor ekonomisk och ekologisk betydelse. Det som har hänt under den gångna sommaren är en ekologisk katastrof. De miljöfarliga utsläppen måste upphöra och kväveutsläppen kraftigt begränsas. Havet är en resurs och dess många möjligheter ska tas till vara – inte förrödas som i dag sker.

Den svenska regeringens insatser har varit otillräckliga. Det visade bl.a. vårens behandling av propositionen om Miljöpolitik för 1990-talet och riksdagens kritik under hösten mot bristande internationella initiativ. Vi hemställer i denna motion om att ytterligare åtgärder vidtas för att stärka arbetet mot havsföroreningar. Centerpartiet har i partimotionen om miljö fört fram förslag till att förbättra havsmiljön, framförallt på det internationella området.

Skärpta regler för miljöfarliga föroreningar

Den Nordsjökonferens, som hölls i London för ett år sedan, innebar vissa framsteg, när det gäller att sätta upp konkreta målsättningar för miljöarbetet. Överenskommelserna innebar bl.a. stoppdatum för havsförbränning

1995 och för vissa naturfrämmande ämnen. Flera av överenskommelserna innehåller emellertid så vaga formuleringar att det är osäkert vad de leder till, t ex "bästa tillgängliga teknik ska tillämpas" och konkreta mål ska sättas upp. Det är också förvånansvärt att en hel del extremt miljöfarliga ämnen är klassade som inte så farliga. Det gäller t ex klorerade kolväten från kemisk industri, dioxiner och organiska klorföreningar. Sverige måste mot denna bakgrund få till stånd skärpningar av klassificeringen, klart angivna avvecklingsplaner för miljöfarliga ämnen och en tidigareläggning av förbudet mot havsförbränning.

Skärpta regler mot oljeutsläpp

De största oljeutsläppen i Östersjön och Västerhavet har ägt rum i samband med grundstötningar och andra fartygsolyckor. Fortfarande händer det också att fartyg rengör oljetankarna ute till havs och därvid mer eller mindre avsiktligt släpper ut olja, trots att detta sedan länge är olagligt. Det emulgeringsmedel som används för att bryta ned oljan bidrar på sitt sätt till miljöförstöringen. En av många åtgärder som behöver vidtas för att begränsa oljeskadorna är att påskynda ingripandena i samband med oljeutsläpp. Därför är det viktigt att ett fartyg som släppt ut olja självt kan vidta åtgärder i avvaktan på hjälp utifrån. Många oljetankers saknar i dag utrustning för att begränsa oljeskador. Sverige bör lagstifta om att alla fartyg som transporterar olja på svenska vatten skall vara utrustade med länsar och annan lämplig utrustning för att kunna begränsa skadorna i samband med oljeutsläpp och ha personal som har utbildning för ändamålet. Eftersom oljeskador är en internationell företeelse anser utskottet att Sverige bör verka för att också internationella överenskommelser nås om oljetankers skyddsutrustning. I första hand är det viktigt att åstadkomma en samstämmig politik på detta område bland Östersjöstaterna.

Ett miljöhot som på senare år tillkommit i våra omgivningar och som kan växa i framtiden är risken för okontrollerade utsläpp, samt utsläpp av borrhäns och smörjoljor i samband med prospekteringsborrning och oljeutvinning. Även normal fartygstrafik ger upphov till oljeutsläpp via kylvatten och läckage. Mycket tyder på att dessa utsläpp är mycket större än utsläppen i samband med olyckor och tankrengöring. Riksdagen har redan tillkännagivit behovet av effektivisering av tillsynen av miljöfarliga transporter. Det gäller även den internationella trafiken. Regeringen bör i detta sammanhang och vid internationella överläggningar skärpa insatserna mot oljeutsläpp.

Förbud mot radioaktiva utsläpp

Den engelska uppberedningsanläggningen för radioaktivt avfall har släppt ut mer än 250 kilo plutonium i Irländska sjön. I området runt anläggningen är blodcancer tio gånger vanligare än på andra platser i England. I anläggningen finns svenskt kärnavfall som väntar på uppberedning. Radioaktiva föroreningar har konstaterats vid den svenska västkusten, som med stor sannolikhet härör från Sellafield. En ny anläggning för uppberedning av radioaktivt avfall planeras i Dounreay i Skottland. Vid Nordsjökonferensen rekommenderades länderna att tillämpa bästa tillgängliga teknik för att minimera all

förgiftning från radioaktiva utsläpp från alla typer av kärnkraftsindustrier, inkl. upparbetning. Den svenska regeringen måste ta initiativ till förbud mot radioaktiva utsläpp. Sverige måste verka för att upparbetningsanläggningen i Sellafield stängs och att den planerade i Dounreay aldrig kommer till stånd.

Avveckling av klorutsläppen

Massaindustrins blekerier är den idag dominerande källan till utsläpp av klorerade organiska ämnen i Sverige, även dioxin finns i utsläppen. Redan en måttlig konsumtion av strömming och lax från Östersjön eller skaldjur från Västerhavet innebär ett större dioxinintag än vad som anses vara acceptabelt för människan. Klorutsläppen från den svenska massaindustrin måste upphöra. Det är inte bara nödvändigt. Det är också möjligt. Vi anser att utsläppen av klorerade föreningar i stort kan avvecklas till 1995. Gällande tillstånd för massaindustrin måste omprövas och starkare krav ställas så att en övergång till miljövänlig teknik forceras. För att skynda på en sådan utveckling ska omedelbart en miljöavgift på klorutsläpp tas ut med 50 kr per kg organiskt bundet klor. Investeringsmedel och inkomster från miljöavgiften ska användas för miljöinvesteringar och för byggande av en mönsteranläggning. Vi har också föreslagit att en sådan anläggning för i princip ett slutet system byggs vid Vallviks anläggning som till över 50% ägs av staten.

Åtgärder för att begränsa kväveoxidutsläppen

Enligt en undersökning "Kvävegödning av havet" av Owe Ljunghammer och Bo Persson är totalbalansen av olika svenska källors bidrag av kväve till Västerhavet följande:

Jordbruk	21 %
Avloppsvatten	14 %
Industri och fiskodling	2 %
Luftföroreningar	63 %
därav biltrafik	(42 %)

Biltrafikens utsläpp lämnar ett dubbelt så stort bidrag till kväveutflödet i Västerhavet som jordbruket, enligt denna undersökning. Förbättrad avgasrening framstår som en av de viktigaste åtgärderna för att förbättra också havsmiljön. Trafiken måste utvecklas så att skador på miljön undviks. Skärpta krav på utsläppen från trafiken måste införas. De av riksdagen beslutade hårdare kraven på dieselfordonen tidigareläggs till 1990 för bussar och lättare lastbilar och för tyngre fordon till 1992.

En plan måste upprättas för att ersätta innerstädernas dieselbussar med miljövänlig kollektivtrafik som ex spårvagnar och bussar drivna med etanol, metanol, el eller gas. En skärpning av avgaskraven på personbilar, motsvarande kalifornienkraven bör snarast vidtas. Hastigheten bör sänkas från 110 km/tim till 100 och från 90 km/tim till 80. Genomfartstrafik bör ledas utanför stadskärnorna. Kombitrafiken måste byggas ut för ökade fjärrtransporter på järnväg. Ökade insatser måste vidtas för att utveckla miljövänliga motorer och drivmedel. Ett brett forskningsprogram för olika lösningar av avgaspro-

blemen måste utarbetas. Med dessa åtgärder kommer kväveoxidutsläppen att kraftigt minskas.

Mot. 1988/89
Jo972

Transport av farligt gods

De miljöfarliga transportererna utgör en ständig fara för miljön. Regeringen föreslår att en genomgång av lämpliga transportalternativ och lämpliga vägsträckor görs. Om möjligt bör tågtransporter utnyttjas. Det är viktigt att man då undviker miljökänsliga områden och undviker att leda in trafiken i bostadsområden. Miljömärkningen fungerar fortfarande otillfredsställande och det gäller inte minst de internationella transportererna. Utbildning av förarna är angelägen. Regeringen bör undersöka om det är nödvändigt att införa särskild auktorisation av förare av miljöfarliga transporter.

Förbud mot PCB

Flödet av miljöfarliga kemikalier måste begränsas. Naturvårdsverket har föreslagit att PCB ska tillåtas i vissa transformatorer och kondensatorer fram till 1995. Vi anser att användning av PCB bör förbjudas senast 1992.

Åtgärder för att minska kväveläckaget från jordbruk

Jordbrukets miljöproblem måste åtgärdas. Regeringens förslag för att begränsa intensiteten i jordbruket, genom att mark tas ur odling, kan istället komma att innebära ökat läckage. För att begränsa läckaget från jordbruket ska användningen av handelsgödsel begränsas med hänsyn till den aktuella odlingens behov av växtnäring och tillgänglig stallgödsel. Vi vill understryka behovet av att riksdagens beslut om halvering av närsalter förverkligas.

Jordbrukets miljöproblem måste åtgärdas samtidigt som dess möjligheter tas till vara. Nya grödor för t.ex. energiproduktion där marken är bevuxen större delen av året och därför läcker mindre, är en sådan möjlighet. Influtna medel från handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifterna ska utgå för att stödja en sådan utveckling. En satsning på biobränslen, som energigrödor, måste snarast inledas.

Åtgärder för att förbättra avloppsreningen

Riksdagens beslut om halvering av kväveutsläppen från reningsverken i särskilt påverkade kustområden måste fullföljas. Ambitionen måste vara att restprodukter ska återföras till naturens kretslopp. De förslag som studerats vid Tema Vatten vid Linköpings universitet, med utnyttjande av naturens egen reningsteknik i växterna bör prövas i detta arbete.

Översvämningarna i avloppsreningsverken måste åtgärdas genom lokalt avledande av dagvattnet. Det skulle också förbättra vattenbalansen.

Resurser till forskning och övervakning

Algblomning på västkusten 1981 föranledde den dåvarande centerregeringen att samla forskare till ett möte i miljövårdsberedningen. Resultatet blev 1982 det första forskningsprogrammet på området. Behovet av forskningsre-

surser är stort. Det framgår inte minst av den utredning om den marina forskningen som UHÅ har utarbetat. Centerpartiet har i sin miljömotion föreslagit att 30 milj kr ytterligare anslås till den marina forskningen.

I utredningen föreslås att marinekologiska institutionen vid Lunds universitet läggs ned. Vi anser att detta vore olyckligt. Sommarens erfarenheter visar på behovet av att marinekologisk kompetens finns runt om våra kuster. Vi föreslår att riksdagen beslutar att institutionen i Lund bibehålls. Det är också angeläget att Programmet för miljö kvalitet, PMK, får tillräckliga medel för att bygga ut sin övervakning på västkusten, som centerpartiet tidigare framfört förslag om.

Föreningssituationen i södra Östersjön skapar ett behov av forskning om miljösituationen och om fiskreproduktionens problem där. Riksdagen hemställde 1987 att regeringen skulle utreda frågan om inrättande av ett särskilt laboratorium vid södra Östersjön. Centerpartiet anser att riksdagen nu bör uttala att ett Östersjöinstitut bör inrättas.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om skärpta internationella regler för miljöfarliga föreningar.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts angående åtgärder mot oljeutsläpp.

[att riksdagen hos regeringen begär initiativ så att de radioaktiva utsläppen upphör och att uppberedningsanläggningarna stängs, i enlighet med motionen.¹]

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att målsättningen ska vara att klorutsläppen ska vara avvecklade till 1995.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om att göra Vallvik till en mönsteranläggning.¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om miljöfarliga transporter.²]

4. att riksdagen beslutar förbjuda användning av PCB senast 1992.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om skärpta krav på utsläppen från trafiken.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om insatser för att minska kvävetillförseln från jordbruk och reningsverk.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om utbyggnaden av PMK.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om bevarande av marinekologiska institutionen vid Lunds universitet.³]

[att riksdagen beslutar att ett Östersjölaboratorium skall inrättas.³]

Stockholm den 25 januari 1989

Mot. 1988/89
Jo972

Karl Erik Olsson (c)

Lennart Brunander (c)

Stina Gustavsson (c)

Marianne Jönsson (c)

Birgitta Hambraeus (c)

Karin Starrin (c)

Sven-Olof Petersson (c)

Göran Engström (c)

¹ 1988/89:N479

² 1988/89:F6732

³ 1988/89:U6775